

Секція Право	
УДК 341.4:343.326	
Дата першого надходження статті до видання	2026-04-15
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-05-15
Дата публікації/оприлюднення	2026-05-30

Тероризм як глобальний злочинний феномен у XXI столітті: міжнародно-правовий вимір

Давидов Дмитро Геннадійович

викладач кафедри кримінального права та кримінології
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національної академії Служби безпеки України Київ, Україна
e-mail: urch2905and@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0006-6552-7163>

Анотація. Статтю присвячено комплексному дослідженню тероризму як глобального злочинного феномену в міжнародно-правовому вимірі. Актуальність теми зумовлена тим, що після подій 11 вересня 2001 р. тероризм перетворився на загрозу не окремим державам, а міжнародному правопорядку загалом, що зумовило необхідність формування скоординованої міжнародно-правової відповіді.

У статті розкрито поняття та ознаки міжнародного тероризму, досліджено критерії надання йому характеру злочину міжнародного значення: транскордонний характер підготовки або реалізації терористичного акту, загроза безпеці кількох держав, фінансування з іноземних джерел тощо. Окрему увагу приділено типовим формам міжнародного тероризму та «стратегії» терористичної діяльності, яка полягає у нанесенні максимальної шкоди за допомогою обмежених ресурсів.

Проаналізовано систему універсальних міжнародно-правових актів у сфері протидії тероризму, учасницею більшості з яких є Україна. Детально розглянуто положення Міжнародної конвенції про боротьбу з бомбовим тероризмом (1997 р.) та Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму (2005 р.), що закріплюють зобов'язання держав щодо криміналізації терористичних діянь, екстрадиції або кримінального переслідування підозрюваних та взаємної правової допомоги. Установлено, що, незважаючи на загрозу міжнародному миру, терористичні злочини наразі не входять до юрисдикції міжнародних трибуналів і переслідуються в межах національних систем кримінального правосуддя. Зроблено висновок про активну участь України в міжнародному антитерористичному співробітництві та імплементацію відповідних міжнародних стандартів у національне законодавство.

Ключові слова: міжнародний тероризм, кримінально-правова протидія, злочин, конвенція, терористична організація, міжнародне співробітництво.

Terrorism as a global criminal phenomenon in the 21st century: international legal dimension

Davydov Dmytro Gennadiyovych

Lecturer, Department of Criminal Law and Criminology
Educational and Scientific Humanitarian Institute
National Academy of the Security Service of Ukraine Kyiv, Ukraine

e-mail: urch2905and@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-6552-7163>

Abstract. The article is devoted to a comprehensive study of terrorism as a global criminal phenomenon in the international legal dimension. The relevance of the topic is due to the fact that after the events of September 11, 2001, terrorism became a threat not to individual states, but to the international legal order as a whole, which necessitated the formation of a coordinated international legal response.

The article reveals the concept and characteristics of international terrorism, examines the criteria for giving it the character of a crime of international significance: the cross-border nature of the preparation or implementation of a terrorist act, a threat to the security of several states, financing from foreign sources, etc. Special attention is paid to typical forms of international terrorism and the "strategy" of terrorist activity, which consists in causing maximum damage with the help of limited resources.

The system of universal international legal acts in the field of countering terrorism, most of which Ukraine is a party to, is analyzed. The provisions of the International Convention for the Suppression of Terrorism Bombings (1997) and the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism (2005) are examined in detail, which establish the obligations of states to criminalize terrorist acts, extradite or prosecute suspects, and provide mutual legal assistance. It is established that, despite the threat to international peace, terrorist crimes are currently not within the jurisdiction of international tribunals and are prosecuted within the framework of national criminal justice systems. The conclusion is made about Ukraine's active participation in international anti-terrorist cooperation and the implementation of relevant international standards in national legislation.

Keywords: international terrorism, criminal legal counteraction, crime, convention, terrorist organization, international cooperation.

Постановка проблеми. Тероризм як глобальний злочинний феномен залишається однією з найгостріших загроз міжнародному миру, безпеці та стабільності у XXI столітті. Після терактів 11 вересня 2001 р. протидія тероризму набула якісно нового виміру — з проблеми суто внутрішньодержавної безпеки [1, с. 336-337] вона перетворилась на ключовий пріоритет міжнародного співробітництва. Тероризм у його сучасних проявах характеризується транснаціональним характером, високим рівнем організації та технічної оснащеності, використанням новітніх інформаційних технологій для вербування, фінансування та координації діяльності, а також загрозою застосування зброї масового знищення.

Особливої актуальності ця проблематика набуває в контексті повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, яка супроводжується систематичним застосуванням терористичних методів — умисними ударами по цивільній інфраструктурі, залякуванням мирного населення, депортаціями. Це зумовлює нагальну потребу в чіткому міжнародно-правовому розмежуванні злочину агресії та тероризму, а також у вдосконаленні національних правових механізмів протидії терористичній діяльності.

Водночас у міжнародному праві досі відсутнє єдине загальновизнане визначення тероризму, що істотно ускладнює міжнародне співробітництво у сфері його криміналізації, розслідування та переслідування. Відсутність універсальної юрисдикції міжнародних судових органів щодо терористичних злочинів покладає основний тягар правозастосування на національні системи кримінального правосуддя, що висуває підвищені вимоги до якості відповідного національного законодавства.

В Україні ця проблема набуває додаткової гостроти у зв'язку з прийняттям Закону від 18 грудня 2024 р., яким запроваджено національний перелік терористичних

організацій, а також у зв'язку з необхідністю забезпечення належної імплементації міжнародних антитерористичних конвенцій у національне кримінальне законодавство. Усе це свідчить про теоретичну та практичну значущість комплексного дослідження тероризму в його міжнародно-правовому вимірі.

Метою наукової статті є здійснення комплексного аналізу тероризму як глобального злочинного феномену в міжнародно-правовому вимірі, дослідження поняття, ознак і типових форм міжнародного тероризму, а також системи міжнародно-правових інструментів протидії йому з урахуванням можливостей їхньої подальшої імплементації в законодавство України.

Стан опрацювання проблематики. Проблематика міжнародного тероризму як злочинного феномену досліджувалась у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Серед українських дослідників слід виокремити праці В. Павленка, О. Волощука, В. Ліпкана, В. Конопельського. Питання кримінально-правової та міжнародно-правової природи тероризму висвітлювали також К. Марков та Є. Беляєва, Н. Бортник, М. Ковалів, С. Єсімов. У зарубіжній доктрині вагомий внесок зробили А. Шмід, Я. Браунлі, М. Шоу. Водночас динамічний розвиток нормативно-правової бази та поява нових форм терористичної діяльності зумовлюють необхідність постійного оновлення наукового аналізу.

Виклад основного матеріалу. У сучасному міжнародно-правовому аспекті тероризм як глобальне явище набув величезних масштабів. Після сумнозвісних подій 11 вересня 2001 р. тероризм перетворився на глобальну загрозу, і протидія йому набула уже не національних, а міжнародних форм. Тероризм почав розглядатись як масштабна загроза міжнародному правопорядку, як загроза для світової спільноти загалом, а не для якоїсь окремої держави. Поняття тероризму почало включати не тільки дії окремих груп, але й використання насильства для досягнення ідеологічних або релігійних цілей. Діяльність радикального ісламістського руху «Талібан», міжнародних терористичних організацій «Аль Каїда» та «Хамас» є прикладами саме міжнародного тероризму.

Як справедливо зауважує В. Павленко, за останні декілька десятиліть проблема тероризму набула світових масштабів. Боротьба з ним активно ведеться на міжнародному рівні, адже терористичні злочини не мають кордонів та становлять загрозу міжнародному миру та безпеці, основоположним загальнолюдським цінностям [2, с. 200].

Варто зазначити, що прояви тероризму як певної деструктивної діяльності, якій властива особлива мета, уже мали місце в ХІХ та на початку ХХ ст., про що я писав в одній із своїх попередніх наукових публікацій [3, с. 267-268].

До слова українські дослідники визначають міжнародний злочин (до кола яких власне належить і тероризм) як протиправне діяння підвищеної суспільної та міжнародної небезпечності, спрямоване проти основ міжнародного права і порядку (миру, безпеки, фундаментальних прав людини) і, як правило, вчинене з політичним або державним мотивом навмисно; таке діяння підлягає переслідуванню як у рамках національної кримінальної юрисдикції (за наявності відповідних норм), так і в межах міжнародної кримінальної юстиції; у разі визнання – поряд з персональною тягне також політичну та матеріальну відповідальність держави згідно норм загального міжнародного права [4, с. 389].

Відповідно, міжнародний тероризм – це найтяжчий кримінальний злочин міжнародного характеру, об'єктом посягання якого є стабільність міжнародних відносин, територіальна цілісність, безпека суспільства, життя та здоров'я людей, їхнє майно, права та законні інтереси.

Міжнародний тероризм набуває характеру злочину міжнародного значення за наявності певних ознак. Зокрема, це має місце тоді, коли злочин вчиняється за межами держав громадянства злочинця та потерпілого; коли його об'єктом стають особи, які користуються міжнародним захистом; коли підготовка і реалізація терористичного акту

відбуваються на території різних держав; коли особа після вчинення злочину переховується в іншій країні, що породжує питання її екстрадиції; коли терористичні цілі становлять загрозу безпеці кількох держав або міжнародних організацій; а також коли фінансування терористичної діяльності здійснюється з території іншої держави.

У кримінально-правовому розумінні міжнародний тероризм являє собою умисну діяльність, спрямовану проти життя конкретних політичних чи громадських діячів або невизначеного кола осіб шляхом застосування насильства чи погрози його застосування. До його проявів належать також дії, спрямовані на знищення або пошкодження об'єктів на території іноземних держав, зокрема адміністративних будівель, житлових споруд, літаків, морських суден та інших об'єктів. Однією з ключових цілей терористичної діяльності є формування атмосфери страху та невизначеності, а також підірив стабільності міжнародних відносин.

До типових форм міжнародного тероризму можна віднести: напади на дипломатичні представництва та штаб-квартири міжнародних організацій, диверсійні акти в аеропортах, на вокзалах, у громадських місцях та культурних установах, використання вибухових пристроїв у поштових відправленнях, посягання на громадські споруди, убивства політичних і громадських діячів іноземних держав, а також організація чи участь у змовах, спрямованих на вчинення терористичних актів.

«Стратегія» міжнародного тероризму ґрунтується на використанні порівняно обмежених ресурсів для завдання максимально можливих збитків «адресатам» такої діяльності, які мають значну перевагу у військовому, економічному чи організаційному потенціалі.

Якщо говорити про сучасний етап національної та міжнародної протидії терористичним злочинам, то потрібно враховувати, що ключовими напрямками протидії тероризму українські науковці пропонують визнавати такі: створення міжнародної правової бази як найважливішої умови для здійснення скоординованих і результативних антитерористичних дій; формування міжнародних антитерористичних центрів для боротьби з тероризмом; активізація роботи, яка перешкоджає процесу вербування мирного населення до лав бойовиків; відкриття нових експертних майданчиків для впровадження провідних кримінальних і процесуальних стандартів у систему антитерористичного правосуддя країн, що мають високі показники терористичної активності [5, с. 73].

Наразі спостерігається зростання проявів тероризму, який базується на релігійній та етнічній ненависті. Сьогодні небезпеку становлять не лише бойовики, які беруть участь у збройних конфліктах, а й, наприклад, радикальні ісламські проповідники, зокрема войовничого напрямку. Вони пройшли навчання в ісламських закладах Саудівської Аравії, Пакистану та Єгипту і були завербовані ісламістами. До слова Державний департамент США адмініструє перелік офіційно визнаний у Сполученій Штатах перелік іноземних терористичних організацій (англ. – Foreign Terrorist Organizations, далі – ІТО). До нього включаються (або виключаються) іноземні організації, визначені Державним секретарем відповідно до розділу 219 федерального Акту про імміграцію та громадянство. Процедура визнання ІТО має вирішальну роль у боротьбі з тероризмом та є ефективним засобом припинення підтримки терористичної діяльності та тиску на групи, щоб вони припинили терористичну активність. Всю аналітичну та підготовчу роботу в цьому напрямі здійснює спеціальний підрозділ у складі Держдепу – контртерористичне бюро. Цей департамент відіграє провідну роль у розробці скоординованих стратегій і підходів до боротьби з тероризмом за кордоном і забезпечує співпрацю міжнародних партнерів у боротьбі з тероризмом [6]. До слова схожі за змістом реєстри міжнародних терористичних організацій запроваджені в Ізраїлі, у Великобританії та деяких інших державах.

В Україні такий перелік нормативно розроблено та закріплено на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо формування та ведення переліку терористичних організацій (груп)» від 18 грудня 2024 р., який вніс зміни до ст. 24 Закону України «Про боротьбу за тероризмом» 2003 р. Перелік терористичних організацій (груп) адмініструється Службою безпеки України – він розміщений у відкритому доступі на сайті СБУ [7]. Сьогодні перелік налічує 28 позицій та включає зокрема: «Луганська народна республіка» («ЛНР»), «Донецька народна республіка» («ДНР»), «80-й окремий гвардійський розвідувальний батальйон «Спарта» імені Арсена Павлова», «Аль-Каїда», «Ісламська держава».

До слова у преамбулі Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, ратифікованої в 2006 р., безпосередньо закріплено декларативну норму про те, що терористичні злочини та злочини, викладені в цій Конвенції, незалежно від того, хто їх учинив, за жодних обставин не є виправданими міркуваннями політичного, філософського, ідеологічного, расового, етнічного, релігійного або іншого подібного характеру. Також у цьому документі наголошується, з одного боку, на необхідності посилити боротьбу з тероризмом, уживаючи всіх заходів для недопущення терористичних злочинів і для боротьби з ними, а з іншого – на необхідності поважати принцип верховенства права, демократичні цінності, права й основні свободи людини, а також інші положення міжнародного права і зокрема, у відповідних випадках, міжнародного гуманітарного права. Отже, ці приписи, які є юридично зобов'язуючими і для України як активної учасниці європейської архітектури безпеки, підкреслюють потребу дотримуватись важливого балансу між необхідністю активно протидіяти проявам тероризму, з одного боку, та необхідністю дотримуватись основних прав і свобод людини і громадянина, із іншого.

Міжнародний тероризм у законодавстві України визначається Законом України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 р. (зі змінами) як здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження [8]. Для порівняння, цей же Закон визначає тероризм як суспільно небезпечну діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Як бачимо, наголос тут зроблено саме на світовому та регіональному вимірах здійснення відповідного виду суспільно небезпечної діяльності. Також, за формулюванням українського законодавця, міжнародний тероризм охоплює можливість застосування або безпосередньо загрозу застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження – натомість у визначенні, так би мовити, «внутрішнього» тероризму посилення на зброю масового знищення відсутнє.

У міжнародному праві досі не сформульовано єдиного нормативного визначення міжнародного тероризму. Водночас переважає підхід, за яким він розглядається як злочинний інструмент політичної боротьби, що використовується окремими особами, злочинними угрупованнями чи політичними силами та передбачає отримання фінансової, матеріальної, організаційної або державної підтримки з-за меж держави, на території якої вчиняються терористичні акти. Зокрема, у резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 49/60 «Заходи щодо ліквідації міжнародного тероризму» від 1994 р. під

міжнародним тероризмом розуміються злочинні дії, спрямовані на створення атмосфери страху серед населення, окремих соціальних груп чи конкретних осіб для досягнення політичних цілей.

Міжнародно-правове співробітництво у сфері протидії окремим проявам міжнародного тероризму ґрунтується на низці універсальних документів, учасницею багатьох з яких є Україна. До них належать: Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (1970 р.), Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (1971 р.), Конвенція про боротьбу із захопленням заручників (1979 р.), Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок (1980 р.), Конвенція про боротьбу з незаконними актами проти безпеки морського судноплавства (1988 р.), Декларація ООН про заходи щодо ліквідації міжнародного тероризму (1994 р.), Конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом (1997 р.), Конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (1999 р.), Конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму (2005 р.) та інші міжнародні документи. Важливу роль також відіграють регіональні акти, серед яких: Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом (1976 р.), Шанхайська конвенція про боротьбу з тероризмом, сепаратизмом та екстремізмом (2001 р.), а також Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму (2005 р.).

Для доречної ілюстрації розглянемо два з наведених міжнародно-правових актів. Так, наприклад, Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом було ухвалено Генеральною Асамблеєю ООН 15 грудня 1997 р. Наша держава приєдналася до Конвенції із застереженням 29 листопада 2001 р. [9].

Конвенція визначає склад відповідного злочину та встановлює міжнародно-правові зобов'язання держав у сфері протидії власне бомбовому тероризму. Відповідно до її положень (ст. 2), злочинними визнаються дії особи, яка незаконно та умисно доставляє, розміщує, приводить в дію або підриває вибуховий або інший смертоносний пристрій в межах місць громадського користування, державного або урядового об'єкта, об'єкта системи громадського транспорту або об'єкта інфраструктури або таким чином, що це спрямовано проти них: а) з наміром заподіяти смерть або серйозне каліцтво; або б) з наміром вчинити значне руйнування такого місця, об'єкта або системи, коли таке руйнування спричиняє або може спричинити великі економічні збитки.

Водночас далі у ст. 3 закріплено важливе застереження: Конвенція не застосовується у випадках, коли злочин вчинено в одній державі, підозрюваний у скоєнні злочину і потерпілий є громадянами цієї держави, підозрюваний у скоєнні злочину знайдений на території цієї держави, і жодна інша держава не має підстав для здійснення своєї юрисдикції.

Попри те, що акти міжнародного тероризму розглядаються як загроза міжнародному миру і безпеці, вони, як правило, не підпадають під категорію основних міжнародних злочинів (зокрема, таких, як геноцид, військові злочини). Саме тому терористичні злочини не належать до юрисдикції жодного міжнародного суду чи трибуналу. Вони підпадають під юрисдикцію уповноважених органів національних систем кримінального правосуддя [10, с. 597].

Також, відповідно до положень згаданої Конвенції, держави-учасниці зобов'язуються співпрацювати у напрямі запобігання терористичним злочинам: вживати всі можливі антитерористичні заходи та обмінюватися точною, перевіреною інформацією. Конвенція також зобов'язує держави криміналізувати такі діяння у національному законодавстві, забезпечувати видачу або кримінальне переслідування підозрюваних та надавати одна одній правову допомогу у відповідних провадженнях.

Своєю чергою, Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму 2005 р. є багатостороннім міжнародно-правовим договором, укладеним під егідою Ради Європи з метою посилення співробітництва держав-учасниць у сфері протидії тероризму. Метою

Конвенції є активізація зусиль Сторін у запобіганні тероризму і його негативним наслідкам стосовно повного здійснення прав людини, зокрема права на життя, як заходами, вжитими на національному рівні, так і шляхом міжнародного співробітництва. При цьому уживаючи всіх заходів для недопущення терористичних злочинів і для боротьби з ними, необхідно поважати принцип верховенства права, демократичні цінності, права людини й основні свободи людини, а також інші положення міжнародного права.

Конвенція закріплює зобов'язання держав криміналізувати у національному законодавстві три ключових склади злочинів. По-перше, «публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину» – поширення повідомлення для населення або доведення такого повідомлення до відома населення в інший спосіб з метою підбурювання його до вчинення терористичного злочину, якщо така поведінка становить загрозу того, що може бути вчинено один чи більш ніж один такий злочин. По-друге, Конвенція визначає таке протиправне діяння як «залучення до тероризму» – це спонукання іншої особи до вчинення або участі у вчиненні терористичного злочину. По-третє, окремим злочином визнається «навчання тероризму», тобто підготовка осіб до здійснення терористичної діяльності.

Окремі розділи Конвенції регламентують безпосередньо питання міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях, зокрема механізм екстрадиції підозрюваних або їх кримінального переслідування за принципом «видай або суди» (*aut dedere aut iudicare*), надання взаємної правової допомоги, а також захист, компенсацію та підтримку жертв тероризму. Уживаючи всіх передбачених заходів, держави зобов'язані поважати демократичні цінності та права людини, а Конвенція не має за мету зашкодити визнаним принципам свободи волевиявлення і свободи зібрань [11].

Варто додати, що міжнародні правові акти серед характерних рис міжнародного тероризму виокремлюють його політичну мотивацію, яка проявляється у прагненні залякати населення, чинити тиск на органи державної влади або міжнародні організації, а також дестабілізувати політичні, економічні та соціальні інститути. Важливими ознаками також визнаються екстремізм і нетерпимість як ідейна основа терористичної діяльності, а також загроза міжнародному миру, безпеці, територіальній цілісності держав і дружнім відносинам між ними. При цьому міжнародне співтовариство послідовно наголошує, що жодні політичні, ідеологічні, філософські, расові, етнічні чи релігійні мотиви не можуть виправдовувати терористичні злочини.

В організаційно-правовому контексті зауважу, що діяльність ООН у сфері протидії міжнародному тероризму еволюціонує паралельно з розвитком відповідної нормативно-правової бази та загалом відповідає покладеним на неї очікуванням. Незважаючи на наявність окремих проблемних аспектів, практика демонструє, що завдяки скоординованим зусиллям у межах ООН та тісній взаємодії з державами-членами вдається знаходити прийнятні правові рішення. Нормотворча діяльність органів ООН у цій галузі являє собою послідовний процес формування та вдосконалення міжнародно-правової бази під егідою організації, а також уточнення термінологічного апарату й підходів до міжнародно-правового визначення тероризму в контексті конструктивного міжнародного співробітництва [12, с. 831–832].

Так, ще в 1996 р. Генеральна Асамблея ООН заснувала Спеціальний комітет з питань тероризму з метою розробки міжнародно-правових інструментів у цій сфері та вдосконалення чинної договірної бази [13]. Результатом його діяльності стали регулярні доповіді та резолюції, що закріплюють усталені принципи: засудження тероризму в усіх формах, підтвердження провідної ролі ООН і заклики до міжнародного співробітництва.

Згодом, після терактів 11 вересня 2001 р. резолюцією 1373 (2001) було засновано Контртерористичний комітет, а держави-члени зобов'язувались вжити комплекс

заходів із запобігання тероризму та активізації співробітництва [14]. Резолюція також зафіксувала занепокоєність взаємозв'язком тероризму з транснаціональною організованою злочинністю, наркообігом, відмиванням коштів та незаконним розповсюдженням зброї масового знищення.

Висновки. Проведене в межах цієї статті авторське дослідження спонукало сформулювати декілька висновків.

1. Ключову роль у протидії тероризму відіграє міжнародне право. Зростання кількості проявів міжнародного тероризму актуалізує необхідність вироблення ефективних міжнародно-правових механізмів реагування на такі загрози. Це ставить перед наукою міжнародного права та практикою міжнародних відносин завдання щодо вдосконалення нормативної бази й координації зусиль держав у сфері боротьби з тероризмом.

2. Важливою передумовою ефективної протидії тероризму є формування єдиного міжнародно-правового понятійного апарату. Насамперед йдеться про узгодження на міжнародному рівні загального визначення поняття «тероризм», а також про встановлення комплексу чинників, що сприяють виникненню цього явища. Це дозволить чітко відмежувати тероризм від інших кримінальних правопорушень, які мають схожі ознаки.

3. Сьогодні Україна, особливо в умовах повномасштабного вторгнення, активно інтегрується в міжнародну антитерористичну систему. Прийняття у грудні 2024 р. нормативного переліку терористичних організацій (що включає вже 28 позицій — від «ДНР»/«ЛНР» до «Аль-Каїди» й «Ісламської держави»), що адмініструється СБУ, свідчить про послідовну імплементацію міжнародних стандартів визначення терористичних організацій у національне законодавство. Разом з тим, повномасштабна агресія Росії загострила потребу в чіткому правовому розмежуванні між злочином агресії та тероризмом.

4. Не менш важливим є вироблення загальних принципів міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом та розроблення універсального міжнародно-правового акта, який би комплексно регламентував питання запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності. Такий документ повинен забезпечити належний рівень координації між державами та міжнародними організаціями.

Список використаних джерел

1. Каменський Д. В. Здоров'я населення як складова громадської безпеки: досвід Європейського Союзу та України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 5. С. 335–340. DOI: 10.24144/2788-6018.2023.05.60
2. Павленко В. Вдосконалення кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з тероризмом. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 200–204.
3. Давидов Д. Г. Тероризм: історичні витоки і генеза кримінально-правового поняття. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2024. Т. 3, № 85. С. 266–272. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.3.42
4. Волощук О. Т. Міжнародні та транснаціональні злочини: концептуально-правові парадигми та виклики протидії й превенції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Вип. 90, ч. 5. С. 387–394. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.5.51
5. Конопельський В. Я. До питання про зарубіжний досвід організації протидії міжнародному тероризму. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 3. С. 70–73. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5042f613-3521-4e93-b618-d899c8faee84/content>

6. Foreign Terrorist Organizations. U.S. Department of State. URL: state.gov/foreign-terrorist-organizations
7. Перелік терористичних організацій (груп). Служба безпеки України. URL: ssu.gov.ua/perelik-terorystychnykh-orhanizatsii-hrup
8. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. База даних «Законодавство України». URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15
9. Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом: міжнар. документ ООН від 15.12.1997 № 995_374. База даних «Законодавство України». URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374
10. Марков К. А., Беляєва Є. О. Міжнародний тероризм як міжнародний злочин. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 10. С. 596–598. DOI: [10.32782/2524-0374/2021-10/155](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/155)
11. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму: міжнар. документ Ради Європи від 16.05.2005 № 994_712, у ред. від 22.10.2015. База даних «Законодавство України». URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712
12. Бортник Н. П., Ковалів М. В., Єсімов С. С. Діяльність ООН у боротьбі з міжнародним тероризмом. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 1. С. 831–836. DOI: [10.24144/2788-6018.2025.01.138](https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.138)
13. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 49/60 «Заходи щодо ліквідації міжнародного тероризму» від 1994 р. URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_502
14. Резолюція Ради Безпеки ООН 1373 (2001). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU01045>

References

1. Kamenskyi, D. V. (2023). Zdorovia naselennia yak skladova hromadskoi bezpeky: dosvid Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy [Public health as a component of public security: the experience of the European Union and Ukraine]. *Analitychno-porivnialne pravo*, 5, 335–340. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.60>
2. Pavlenko, V. (2018). Vdoskonalennia kryminalnoi vidpovidalnosti za zlochyny, poviazani z teroryzmom [Improving criminal liability for terrorism-related crimes]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 11, 200–204.
3. Davydov, D. H. (2024). Teroryzm: istorychni vytoky i heneza kryminalno-pravovoho poniattia [Terrorism: historical origins and genesis of the criminal law concept]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, 3(85), 266–272. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.42>
4. Voloshchuk, O. T. (2025). Mizhnarodni ta transnatsionalni zlochyny: kontseptualno-pravovi paradyhmy ta vyklyky protydii y preventsii [International and transnational crimes: conceptual and legal paradigms and challenges of counteraction and prevention]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, 90(5), 387–394. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.51>
5. Konopelskyi, V. Ya. (2019). Do pytannia pro zarubizhnyi dosvid orhanizatsii protydii mizhnarodnomu teroryzmu [On the issue of foreign experience in organising counteraction to international terrorism]. *Pivdennoukrainskyi pravnychy chasopys*, 3, 70–73. <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5042f613-3521-4e93-b618-d899c8faee84/content>
6. U.S. Department of State. (n.d.). Foreign Terrorist Organizations. <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations>
7. Sluzhba bezpeky Ukrainy. (n.d.). Perelik terorystychnykh orhanizatsii (hrup) [List of terrorist organisations (groups)]. <https://ssu.gov.ua/perelik-terorystychnykh-orhanizatsii-hrup>

8. Pro borotbu z teroryzmom [On combating terrorism]: Zakon Ukrainy vid 20.03.2003 № 638-IV. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
9. United Nations. (1997). Mizhnarodna konventsiiia pro borotbu z bombovym teroryzmom [International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings] (No. 995_374). Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374
10. Markov, K. A., & Bieliaieva, Ye. O. (2021). Mizhnarodnyi teroryzm yak mizhnarodnyi zlochyn [International terrorism as an international crime]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 10, 596–598. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/155>
11. Council of Europe. (2005). Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia teroryzmy [Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism] (No. 994_712, amended 22.10.2015). Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712
12. Bortnyk, N. P., Kovaliv, M. V., & Yesimov, S. S. (2025). Diialnist OON u borotbi z mizhnarodnym teroryzmom [The UN's activities in combating international terrorism]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, 1, 831–836. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.138>
13. United Nations General Assembly. (1994). Rezoliutsiia № 49/60 «Zakhody shchodo likvidatsii mizhnarodnoho teroryzmu» [Resolution No. 49/60 "Measures to eliminate international terrorism"]. https://zakon.cc/law/document/read/995_502
14. United Nations Security Council. (2001). *Resolution 1373 (2001)*. <https://ips.ligazakon.net/document/MU01045>